

Veri

Vzgoji

Omiki

SLOVENSKI UČITELJ

**Glasilo slovenskih krščanskih
učiteljskih
in katehetskih društev**

1912

Št. 10.

Letnik XIII.

SLOVENSKI UČITELJ

Vsebina:

	Stran
Delo na dunajskem kongresu za katehetiko. A. Č.	217
Krenimo na nova pota! Nadučitelj Janko Polák	221
Najprej — dolžnost! Miroljub	224
Mens sana in corpore sano. A. Čadež	225
Poglavitna ovira. Trohov	229
 Katehetski vestnik:	
Katehetsko gibanje	231
Katehetske beležke	232
Zgledi	233
 Učiteljski vestnik:	
Učiteljske vesti	234
Vzgoja	236
Raznoterosti	237
Slovstvo in glasba	239

Slovenski Učitelj

Glasilo slovenskih krščanskih učiteljskih
::: in katehetskikh društev. :::

Last „Slomškove zveze“ in „Društva slovenskih katehetov“.

Letnik XIII.

V Ljubljani, 15. oktobra 1912.

Štev. 10.

A. Čadež.

Delo na dunajskem kongresu za katehetiko.

Misel, naj bi se omogočilo veliko, vseobčno zborovanje katehetov, je sprožil — kolikor znano — dunajski katehet in katehetski pisatelj Viljem Pichler. Ko je početkom l. 1909. v seji dunajskega katehetskega društva obširneje razpravljal o načrtu, o namenu in o potrebi takega večjega zborovanja: kongresa, je navajal besede francoskega kanonika Finota (Langres), ki se v prevodu glase: »Mi (francoski duhovniki) nismo vcepili mladini onega verstvenega prepričanja, ki bi ji bilo potrebno . . . Sezidali smo mnogo cerkvâ in župnišč, bogato smo opremili cerkve in zakristije, pomnožili dobrotvorne ustanove, otvorili nebroj šol itd. To je bilo vse dobro in lepo. Toda . . . predvsem bi se bili morali prizadevati, da bi bili vzgojili ljudsko dušo, t. j. da bi bili Franciji globoko vtisnili neomajno verstveno prepričanje. Tega bi likvidatorji ne bili mogli za-
pleniti.«

Proti naraščajočemu navalu nevere in sovražnih vplivov bomo dali ljudstvu najboljše orožje, ako mu bomo oskrbeli temeljito verstveno naobrazbo; zato smatra tudi sv. oče Pij X. katehezo kot prvo in najvažnejše opravilo duhovnega pastirstva. Ne more se ugovarjati, da se v sedanjih dneh mnogo stori za razvoj kateheze, da se večinoma vsaj zavedamo, kako važno službo imamo opravljati kot katehetje, toda vprašanje je, če bi smeli to trditev raztegniti na splošnost . . . !

Na tečajih (nekake pastoralne konference v večjem obsegu), ki so jih priredili katehetje tuintam, so se obravnavala posamezna aktualna vprašanja, iztrgana iz tega ali onega poglavja katehetike, osobito vprašanje o metodi, o učbi, toda od teorije do prakse je navadno še dolga pot. Tudi se tečajev navadno udeleži le majhen odstotek veroučiteljev, tako da pretežna večina od dosedanjega katehetskega gibanja še ni imela posebne koristi. Dunajsko katehetskó društvo je hotelo večje zanimanje za katehetskó delo zanesti v vse duhovske kroge ter s I. mednarodnim kongresom zainteresirati vse dušne pastirje za prava temeljna načela, po katerih naj se v bodoče ravna verstveni pouk. Kongres naj bi zbral

vse slovite veččake in učenjake, ki bi na temelju svojega znanja in bogatih izkušenj določili in na vse strani utemeljili, kaj je treba storiti za verstveno vzgojo otrok, da bi se moglo na vseh oddelkih katehetskega poučevanja doseči smotreno, vzajemno, skladno, med seboj se izpopolnjujoče delo.

V koliko se je to doseglo, bo pokazala seveda bodočnost. Lahko pa rečemo, da je končani dunajski kongres za katehetiko, če sodimo po srečni izvršitvi načrtanega dela, popolnoma ustregel želji prirediteljev. Postavil se je temelj, ki bo moč na njem naprej zidati, ugotovil se je v marsičem pravec, ki naj bi kazal smer in enotno učbeno pot, odkazala in odmerila se je snov za posamezne kategorije, govorila se je tehtna beseda za preosnovo učnih knjig, odredile so se priprave za strokovnjaško katehetsko slovstvo itd.

Točnega in celotnega poročila o tem znamenitem kongresu ni moč podati, ker je bilo delo razdeljeno v tri različne skupine, ki so istodobno razpravljale o predloženih tezah. Katehetska sekcija avstrijske Leonove družbe je namreč kot pripravo za kongres izdala tri knjige z naslovom »Referate des Kongresses für Katechetik«, Wien 1912; v teh knjigah so objavljeni vsi referati, ki se je o njih razpravljalo na kongresu. Vsak referent je v zborovalni dvorani kratko še enkrat razložil in utemeljil svojo nalogo ter predlagal teze, ki so natisnjene v posebni brošuri z naslovom »Ordnung der Verhandlungen des Kongresses für Katechetik«; nato se je na podlagi teh tez debatiralo, oziroma glasovalo. Seje vsled tega niso bile dolgočasne in duhomorne, ampak živahne in zabavne. Pri nekaterih tezah se je bilo težko složiti na enotno besedilo, ker se je bilo treba vsled obilnega števila udeležencev iz Nemčije ozirati tudi na ondotne šolske razmere, ki so pa dokaj ugodnejše za katehete in za poučevanje krščanskega nauka, nego pri nas.

Seje I. sekcije, kjer so se razpravljale splošne stvari in pa vprašanja, ki so v zvezi z ljudsko šolo, so bile umevno najbolj obiskane. V naslednjem se hočemo ozreti na poglobitnejše uspehe, oziroma sklepe in ukrepe prve sekcije.

Preidem vse globoke in plitve, resne in šaljivoresne nagovore o priliki pozdravnega večera v »rotovski kleti«, kakor tudi oficijelne pozdravne izjave visokih cerkvenih in vladnih dostojanstvenikov ob otvoritvi kongresa. Iz govora eminence kardinala dr. Nagla se mi zdi potrebno omenjati najvažnejši odstavek, ki karakterizuje katehetski poklic in določuje katehetov delokrog: »Smatram službo kateheta,« tako nekako se je izrazil kardinal, »v prvi vrsti kot službo dušnega pastirstva; zato skrbite, da bodo otroci verske vaje ne le poznali, temveč tudi izvrševali. Na verske vaje bodite pozorni osobito takrat, ko se mladina poslavlja od šolskega življenja, kajti mnogo otrok nima doma nobene zaslombe v verstvenih rečeh; ako še v šoli niso dobili zadosti verstvene podlage, se kmalu izgube . . .«

Naučni minister eksceleucia Hussarek je med drugim poudarjal, da bodi današnja šola ne le učilnica, ampak predvsem šola, v kateri se

vzgaja srce, vzgajajo značaji. Priporočal je zborovalcem skrb za mladino: »Salus iuventutis summa lex esto!« Obljubil je tudi, da bo učna uprava podpirala želje kongresistov in pripomogla, da se bodo sklepi velikega zbora tudi izvršili.

Med drugimi, ki so še pozdravili udeležence, se mi zdi vredno imenovati še županovega namestnika dr. Porzerja, ki mu je beseda tekla res od srca. »Moj pozdrav,« tako je začel, »ni le formaliteta. Čutim srčno potrebo, da vas v imenu mestnega zastopstva iskreno pozdravim, kajti vsi se zavedamo, kaj se pravi, mladino v krščanskem duhu vzgojevati. Pisava liberalnih in židovskih časopisov proti evharističnemu kongresu dokazuje, kako potrebno je, da se otroci o skrivnostih naše svete vere prav in temeljito pouče . . .«

Razprave.

V kakšnem redu in o čem se je razpravljalo na kongresu?

Referati prvega dne so posegali nekako najbolj v prakso ter so bili raditega za katehete najbolj privlačni. Skupni naslov vseh obravnav prvega in deloma drugega dne je bil: Učba ali učbena pot (Unterrichtsverfahren) in učni načrt. — Druga skupina referatov se je pečala z učnimi knjigami, tretja pa s katehetsko literaturo. Kot nameček so med raznoterosti uvrstili še referat o katehetskih profesurah.

Uvodno predavanje vseučiliškega profesorja dr. Henrika Swoboda »O namenu kongresa«, bi se dalo strniti v sledeče poglavitne teze:

1. V soglasju s cerkveno oblastjo želimo verstveni pouk, kakor tudi vse pripomočke za ta pouk tako izpopolniti, da bo imel kolikormoč veliko dušnopastirskega uspeha.

2. Da se to doseže, moramo spoštovati tradicije, uporabljati trdne in gotove pridobitve moderne psihologije, pedagogike in didaktike, moramo vpoštevati moderno šolsko ustrojbo ter povsod in vselej skrbeti za tesen stik s katehetsko prakso.

3. Nikakor ne zadostuje, ako dvignemo in izpopolnimo pouk samo v teoretičnem oziru; vse je le na tem ležeče, da se navodila katehetike v praksi izvršujejo.

Verstveni pouk na nižji skupini.

Za naše razmere in za nižje oddelke ljudskih šol nekako prevratno se bo zdelo marsikomu, kar je predlagal katehet V. Pichler v svoji razpravi o verstvenem pouku na nižji skupini, namreč da naj se verstveno poučevanje v prvih treh šolskih letih na slanja **povečini** na biblične zgodbe. (Učna pot bodi pripovedovalna [zgodovinska].)

Ta teza je bila skoraj soglasno in brez izpremembe sprejeta. Priporočalo se je le, naj se beseda »povečini« podčrta in da naj se po možnosti pouk prilagodi cerkvenemu letu.

V pojasnilo navedenega in pa v dopolnilo bodi povedano, da se zbor ni izrekel naravnost, kateri razredi spadajo v nižjo skupino. Splošno bodo

prištevali k nižji skupini tri prve razrede, oziroma učence prvih treh oddelkov ali prvih treh let. Zdi se mi pa, da bomo težko spravili naše šole v popolno soglasje in v okvir tega načrta, ki so ga imeli pred očmi kongresisti. Poročevalci in zborovalci so imeli — kakor soditi — v mislih le bolj dunajske razmere ter razmere v Nemčiji, kjer mora — po izjavi navzočih — vsak učenec izdelati vsaj šest razredov. Ako bi smatrali pri nas tri prve razrede za nižjo skupino, potem bi se zgodilo, da bi precejšen del otrok katekizma nikdar ne predelal, kajti po načrtu, ki je bil na kongresu sprejet in potrjen, se v četrtem razredu (letu) obravnava samo polovica katekizma; pri nas pa, kakor znano, veliko otrok ne pride niti v četrti, še manj v peti razred.

Ako pa sprejmemo za enkrat dva prva razreda kot nižjo skupino, tretji razred pa kot nekak prehod v srednjo skupino, potem bi ne bilo treba našega izdelanega načrta skoraj nič izpreminjati, ker se v drugih stvareh skoraj docela sklada z načrtom, ki ga je kongres odobril. V tretjem razredu se pri nas tudi kolikormoč oziramo na biblične zgodbe, vendar pa v celoti in v poglavitnih potezah predelamo »Srednji katekizem« s posebnim ozirom na zakrament sv. pokore in sv. Rešnjega Telesa, ker je to leto določeno, da prejmejo svete zakramente vsi, ki tega poprej še niso storili.

Sicer se bomo pa mogli navsezadnje že oprijeti tudi celotnega načrta (Rahmenlehrplan), ko bo izdelana in za uporabo prirejena V. Pichlerjeva knjiga za nižjo skupino, ki spretno, umno in vseskozi praktično spaja zgodbe s katekizmovimi nauki ter tako domalega skoraj nadomesti predpisano tvarino za naš tretji razred.

Raditega, da bo moč na podlagi bibličnih zgodb obdelati, kolikor se dá, povečem vse temeljne nauke katekizmove, se je sklenilo, da bodi pouk na vseh oddelkih nižje skupine encikličen, t. j. vsako leto naj se predela ves spored bibličnih zgodb; umevno, da se ta krog vsako leto nekoliko razširi, oziroma se to, kar je že znano, samo nakratko obdela ali samo omenja.

Težkoča

je nastala pri naslednji tezi,¹ ki določa čas za prejem prvega sv. obhajila. Glasi se v prevodu: »V zvezi z bibličnimi zgodbami je treba o zakramentu sv. pokore in sv. Rešnjega Telesa vsaj toliko povedati, da bo moč otrokom tekom tretjega šolskega leta prejeti prvikrat obadva zakramenta.«

Ker ta teza nekako nasprotuje naredbi avstrijskih škofov, ki so določili tretje šolsko leto kot zadnje leto, v katerem morajo vsi otroci prejeti prvo sv. obhajilo, zato sem predlagal, naj se v zgorajšnje besedilo vtakne še besedica »spätestens«; cela teza bi se potem glasila:

»Im Anschlusse an die biblischen Erzählungen soll so viel über die Sakramente der Buße und des Altars gesagt werden, daß die Kinder

¹ Vide »Ordnung der Verhandlungen«, p. 16. A. 4.

spätestens im Laufe des dritten Schuljahres zum erstmaligen Empfange der beiden Sakramente geführt werden können.«

Znani pedagog profesor Gatterer S. J. je toplo zagovarjal to besedilo ter priporočal, naj se dovoli otrokom prilika, da že v prvem in drugem šolskem letu pristopajo k sv. obhajilu, kakor je pri nas že deloma vpeljano.

Katehetje iz Nemčije pa nikakor niso mogli pritrditi tej zahtevi, češ, da so ondi razmere vse drugačne, nego pri nas, da so ondi škofje določili 11. starostno leto za prejem prvega sv. obhajila, da je že sedanji skok od prejšnjega običaja zbudil začudenje med starši, da bodo šele polagoma izkušali ustreči želji sv. očeta itd. Ko se jim je omenjalo, da je cerkvena zapoved za ves katoliški svet enakoveljavna in obvezna, so naravnost prosili, naj omenjene resolucije ne sprejememo v tej verziji. Dunajski katehetje so se jim vdali, ker so pač vpoštevali težavne domače razmere. Debata o tej tezi se je vlekla skoraj dve uri. Vrtali so in vrtali ter iskali primerne formulacije, da bi bilo vsem ustrezno in da bi se je mogli oprijeti tudi Nemci iz »rajha«. Kar oddahnili smo se, ko je ob dveh popoldne splavala na površje sledeča teza:

»Über die Sakramente der Buße und des Altars ist auf dieser Stufe der Unterricht so zu erteilen, daß die Kinder möglichst frühzeitig zum Empfange der Sakramente geführt werden können.«

Nekateri so predlagali še dostavek: »Das Alter bestimmen die Diöcesanverordnungen«, kar je pa tudi odpadlo. (Dalje prihodnjič.)

Nadučitelj J. Polák.

Krenimo na nova pota!

III.

Zemljepisje. Glavni namen zemljepisnega pouka v tretjem šolskem letu je, da ustvari podlago. Toda če hočemo, da bo podlaga dobra, moramo učence naučiti, da bodo znali dobro opazovati. Prvi zemljepisni pouk naj se torej vrši pod milim nebom v domačem šolskem okolišču. Predaleč bi zašel, ako bi hotel povedati svoje mnenje o vsakem zemljepisnem pojmu posebej; naj zadostuje, da izpregovorim samo besedo o vodáh.

Menda ga ni šolskega okolišča, kjer bi ne bilo kake vode ali vsaj studenca. Lepega dne se napotimo do studenca, ki nudi pač več zanimivosti, nego vijugasta črta na zemljevidu. Tu vidijo otroci izvir, strugo, bregove in izliv. Opazujejo življenje v strugi, ob bregovih in moč vode, ki jo preizkusimo z majhnim kolescem, čolničkom itd. Taki in podobni poizkusi so hvalevredni zlasti raditega, ker nam pokažejo pot do biološkega zemljepisja, ki ga zanemarjamo v ljudski šoli najbolj. Prav hvaležen je tudi izprehod na kak visok hrib, od koder vidimo studenec kot vijugasto črto, ki se vleče med zelenimi travniki in košatimi gozdovi. Ta vijugasta črta in ves prizor nam pomore pozneje, da otrokom tem laglje dopovemo, kako

je sploh zemljevid narejen. Kakor rabi rokodelec orodje za izvrševanje svoje obrti, tako potrebuje otrok različnih geografskih pojmov, preden more slediti ob zemljevidu po deželah in državah; teh pojmov mu ne moremo nikjer bolje podati, kot v prosti naravi.

Omenil sem že biološko zemljepisje. V ozkem stiku s tem je takozvano kulturno zemljepisje. In tudi za to nam nudi domači šolski okraj bogat zaklad. Omenjam samo cesto, kolovoz, pošto, železnico, brzojav, telefon, most, mlin, žago, kovačnico, tvornico, rudokop itd. Za kulturni zemljepis so važni še posebno sledeči momenti: živinoreja, poljedelstvo, travništvo, gozdarstvo, pašniki, vinogradi itd. Vem, da ne nudi vsak šolski okraj vsega tega, a stvar učiteljeva je, da poišče, kar mu je ob roki.

Kaj menite, ali ne kaže že v tretjem šolskem letu povzdigniti pogleda proti nebu in občudovati božjih del? — Trdim, da!... Opazujmo priložnostno vetrove in padavine ob različnih letnih časih. To nas vpelje v proučevanje podnebja v domačem šolskem okolišču. Ne bo pedagoški greh, če opazujemo tuintam tudi solnce, luno in zvezde, če povemo otrokom v tretjem šolskem letu nekaj o dnevu, noči, tednu, mesecu, letu, glavnih straneh neba itd. Ume se, da tudi vse to samo do gotove meje.

Enako kakor zemljepisni pouk, bodi preprost v tretjem šolskem letu tudi pouk zgodovine. Pričnimo ga s pravljičami. Skoraj povsod naletiš na lokalne pravljičice, ki jih ne smeš zametovati, dasi se kaže tuintam do te snovi nekak neupravičen odpor. Važna zgodovinska snov za to dobo so narodne pesmi o junakih. Te nam nudijo lep prehod v vojaške dogodke, ki jih znajo opisovati veterani domačega šolskega okolišča tako zanimivo. Bolj v realno zgodovino nas uvede kronika domače šole, cerkve itd. Mnogo zgodovinskih podatkov lahko navežeš na razvaline gradov, ali na gradove, ki so morda v bližini in ki hranijo v sebi dragocene spomine na minule čase. Tudi domače pokopališče v zgodovinskem oziru morda ni brez pomena. Pogovor lahko obrneš na domače zgodovinske junake, ki jih ljudstvo pozna iz knjig, kakor: »Slovenski fantje v Bosni in Hercegovini«. In komu je tuja zgodovina domačega pešpolka št. 17. To je opisal profesor A. Funtek tako mikavno, da jo čitamo kot lepo povest. V ta pouk je treba vplesti po možnosti zgodovino naše vladarske rodovine in našega cesarja Franca Jožefa I. Z letnicami in suhoparnimi številkami učitelj ne bo zbudil zanimivosti in ljubavi do zgodovine. Pa tudi kulturne strani pri zgodovini ne smemo pozabiti povsem. Zgodovinski podatki o cesti, pošti, železnici, brzojavu, telefonu, rudokopu, šoli, cerkvi, vodovodu, mostu, posojilnici, mlekarni, bolnišnici in podobnem, ne bodo dolgočasili otrok. Ume se, da mora biti taka in podobna snov prilagoden duševnemu razvoju otrok v dobi 9.—10. leta.

Prehajam k zelo važni panogi realnega pouka: k prirodoopisju. Pri nas je že stara, pa ne vselej koristna navada, da se kaj radi oklenemo tujine. Velikokrat si res ne moremo drugače pomagati, kot da iščemo pomoči izzun domovine. Iz tega nastane navada, da to, kar imamo, ali bi lahko imeli doma, zapostavljamo in podcenjujemo. To velja tudi glede

šolskih učil. Med raznimi učili po naših šolah zaman iščemo predmetov iz domačega šolskega okolišča. Zdi se mi, da ne bi bilo tako težko sestaviti zbirke, ki bi iz nje odseval tudi domači značaj. Veliko učil ima šola na deželi že v svojem okolišču, ali si jih pa vsaj lahko nabavi, vzgoji, oskrbi. Cvetice, domače in tuje, naj krasé okna učiteljevega stanovanja, šolskega vrta. — V ljudski šoli naj se neguje tudi zdravstvo. Zdravstvo in snaga korakata skupno, kakor tudi bolezen in nesnaga. Zato menim, bi bilo dostikrat bolj potrebno v ljudskošolsko prirodo pisje sprejeti živali in živalice, ki so s snago — bolje z nesnago — v najožjem stiku. Od nesnažnih živalic omenjam samo muho! Zakaj bi se vedno omejevali samo na živali — kot mačko, psa itd.! Stopimo iz hiše tudi na dvorišče. Koliko življenja je tu! — Perotnina kikirika, kokodaka, gaga in gruli, toda naša ušesa so gluha, naše oči so slepe. Iz hleva čujemo mukanje, razgetanje, meketanje, bleketanje in kruljenje, toda za naša ušesa so to samo neprijetni glasovi. Idimo v sadovnjak. Kako radi jemo rdeče črešnje, modre češplje, sočne hruške in prhka jabolka, toda komu pride na misel, da bo govoril o tako domačih rečeh v šoli! Ali ni bolj mikavno, če deneš v lonček peško od oranže in citrone? — Saj ti vzklije iz semena rastlinica, ki ima svoj dom v solnčni Siciliji in vroči Afriki! ... No, pa kaj sadje; to bi se še preneslo. Toda kdo bi se onegavil s krompirjem, repo, korenjem, kolerabo, zeljem, fižolom, grahom, plebejskim bobom in svinjskimi bučami. Brrr! ... Kdo bi zbiral pšenico, rž, ječmen, oves, ajdo, peso in turšico! — Trava, mrva, otava, otavič, detelja in slama so krma za živalske želodce, in kdo bi mašil s takimi in podobnimi rečmi nežne otroške glave ... Tako bi lahko pisal pedagoško »j e r e m i j a d o« brez konca. Toda čemu? — Menim, da se umemo, zato hitim dalje.

Kaj pa n a r a v o s l o v j e ? — Robec pred nos; zakaj vodim vas mimo gnoja in gnojnice v kmetiško hišo, v kateri vso zimo ne odpro oken. Meni pa se zdi, da bi bilo bolje, če bi pustili robec v žepu in bi se lotili potrebnega pouka o pravilni gnojni jami, kjer se naj zbira dragocen zaklad za vsak kmetiški dom. — Ko obdelamo gnojnico, gremo v hišo. Gorka peč nas domisli nauka o toploti. Voda v škafu nas silí, da se pomenimo o njeni veliki važnosti za ljudi, živali in rastline. V peči gore drva in se izpreminjajo v pepel. Mati izžema belo perilo; — ugodna prilika za pogovor o perilu.

V jeseni imamo dovolj prilike za pogovor o megli, oblakih, dežju, rosi, slani in hlapenju. Zima pa nam donese sneg in led. Zanimiv za tretje šolsko leto je tudi pogovor o nevihti in toči. Učitelj, ki zna opazovati in praktično učiti, najde v domačem okolišču neizčrpno snov za šolske namene. Pripomnim pa: Peuk iz prirodo pisja in naravoslovja naj tvori v tretjem šolskem letu pravzaprav samo nekak zanimiv pogovor med otroki in učiteljem. Ume se, da mora biti učitelj za tak razgovor dobro pripravljen, da ne pride v zadrego in da zadovolji otroško radovednost samo v toliko, v kolikor je za to dobo potrebno, zraven pa naj ne pozabi, da ustvarja samo podlago za prirodo pisni in naravoslovni pouk v 4., 5. in 6.

šolskem letu. Poudarjam pa, da je ničev v tem oziru vsako formuliranje. Samo to, kar ustvarijo otroci s pomočjo učiteljevo sami, jim preide takorekoč v kri in meso. Samo tem potom pridejo otroci do samodelavnosti, ki je glavni smoter moderne delovne šole; zakaj moderna delovna šola nima v mislih samo telesnega dela kot takega, ampak v prvi vrsti duševno
(Dalje prihodnjč.)

Miroljub.

Najprej — dolžnost!

Ob začetku novega šolskega leta smo. Iznova se je treba oprijeti velevažnega dela: vzgoje in pouka. Toda marsikdo nima pravega veselja, ne pravega razpoloženja, četudi je dosti dobre volje; kajti vedno in vedno se nehote vriva v glavo sicer dokaj prozaična pesem: »Najprej naj nas pošteno plačajo, potem bomo pa več in pridnejše delali.« Glede nizke plače ne moremo temu stalnemu refrenu odrekat i resničnosti. Priznati pa mora vsakdo, da prav častno tudi ni za nikočar, ako vsled slabe plače omeji vnemo in prizadevanje v šoli. Tako ravnanje bi učitelju le podrlo ugled in spoštovanje. Kako radi navajamo Gregorčičeve zlate besede:

Dolžan ni samo, kar veleba mu stan,
kar more, to mož je storiti dolžan!

Ali jih tudi praktično izvršujemo? Res je, da je pravo **junaštvo**, izvrševati vestno in iskreno stanovski poklic — brez zadostnega vsakdanjega kruha. Res je pa tudi, da si zadostnega kruha ne bomo pridobili z malomarnostjo in brezbriznostjo, ampak edinole s pridnostjo in vztrajnostjo. Tisti, ki pravi, da za to plačo že dovolj dela, tisti skoraj nič ne dela. On pač hodi v šolo, tudi misli, da res poučuje, da res vzgaja, v resnici pa le samega sebe in druge vara. Zelo se moti, ako meni, da je že svojo dolžnost izvršil, ako presedi določeno število ur v šolski sobi, zvečer pa v gostilni zabavlja čez poslance, ki puste, da učiteljstvo »strada«. Tako delo, prijatelj moj, ni vredno moža, ni vredno učitelja. Prepričani smo, da naše ljudstvo, da naši poslanci vpoštevajo trudaljubivost dobrih, krščanskih učiteljev; vemo, da jim privoščijo in žele najboljše gmočno stanje; toda naenkrat se ne more vse izvesti, naenkrat se ne da popraviti, kar je zagrešila liberalna vlada tekom desetletij. Naši poslanci nimajo gluhih ušes za naše prošnje, a modra politika svetuje, da pride vsaka stvar na vrsto takrat, ko je najbolj oportuno in za prospeh naše krščanske organizacije najkoristnejše. Z glavo skozi zid ne moremo. — Toda k stvari!

Izkušajmo si torej zagotoviti dobrih učnih in vzgojnih uspehov, četudi trenotno nismo zadovoljni s plačilom, četudi nam trda prede. Nikdar pa ni pričakovati povoljnih uspehov, ako bi se čmerno držali ter hodili v šolo brez vneme, brez priprave, brez dobre volje. Vestna priprava je prvi in najvažnejši pogoj uspešnemu pouku. Kdor se na pouk ne pripravlja in prihaja v šolo brez načrta in brez pripomočkov, največkrat niti ne vé, kje

in kako naj bi začel. Dočim šele razmišlja, česa in kako bi se lotil, postanejo otroci nemirni, kar pa učitelja razjari, da začne nad njimi vpiti in jih kaznovati; tako je že koj v začetku ure pokvarjeno vse veselje in uničena ljubezen do šole in otrok. Ves razburjen se potem lovi semtertja brez cilja in smotra, brez zanimanja, vztrajnosti in potrpljenja, in končni uspeh učne ure je enak — ničli.

Z vestno pripravo na pouk pa je v tesni zvezi nadaljnje izobrazevanje učiteljstva. Učitelj, ki se neprestano ne izobražuje na podlagi strokovnih listov in knjig, zaostane in ne more ustrezati modernim zahtevam vzgoje in pouka. Priznamo, da si ob teh razmerah učiteljstvo rāzen stanovskega lista ne more nabavljati dragih pedagoških in strokovnih del; zato naj bi si jih pa tem pridneje izposojevalo iz lokalne ali okrajne učiteljske knjižnice, zakar marsikje ni niti zanimanja, ne umevanja, ne vneme.

Z lastno izobrazbo, z delom v šoli naj bi skrben učitelj po možnosti združeval tudi trud za izobrazbo in gospodarski napredek ljudski šoli odrasle mladine in ljudstva sploh. Tudi to je dolžnost pravega ljudskega učitelja. Žalibog, da so med kranjskim učiteljstvom tudi taki, ki hočejo s svojim »izobraževalnim« delom ljudem iztrgati vero iz srca ter jih priversti v tabor brezverstva, v tabor liberalizma. Tako »izobraževalno« delo ne stori ljudstva srečnega, temveč ga vodi v nezadovoljnost, v mlačnost, v podlost, v greh, v nesrečo. Učitelj, ki deluje v tem zmislu za narod, res ne zasluži denarja, ki je sicer pičlo odmerjen, ampak bi bilo treba, da bi se mu črtala še ta plača in da bi ga zapodili kože past, nikar pa, da bi mu zaupali vzvišeno službo vzgoje.

Slovenski učitelj mora delovati le za tako izobrazbo, ki temelji na neporušnih in vzvišenih resnicah sv. vere; potem bo ljudstvu res koristil in bo zato užival tudi njegovo zaupanje in spoštovanje.

Takozvana pasivna rezistenca nam torej ne bo priborila zaupanja ljudstva in naklonjenosti ljudskih poslancev; čvrsto in vztrajno delo naj dokaže, da nismo samo potrebni, ampak tudi vredni tega, za kar že leta in leta prosimo. Ne recimo nikdar več, najprej plačilo, potem šele delo, temveč naše geslo naj bo: Najprej pošteno delo; za pošteno delo pa tudi pošteno plačilo!

A. Čadež.

(Konec.)

Mens sana in corpore sano.

Skrb za zobe.

elike važnosti za splošno zdravje, zlasti za zdravje želodca, za uspešno prebavljanje in za pravilno izgovarjavo so zobje; zato bi morali starši in vzgojitelji biti karmoč pozorni, da ne zanemarijo otrok v tem oziru in da preprečijo pravočasno vse škodljive vplive na otrokovo zobovje. Vsakdo vé, da ima zobovje veliko in odločilno moč tudi pri presoji zunanje lepote in da umetno-nadomeščene

kosti v ustih nimajo nikdar prave vrednosti ne ozir lepote, ne ozir uporabe. Kdor se v zgodnji mladosti ne briga za zobe, bo pozneje, morda že v mladeniški dobi, bridko obžaloval to nebrižnost ter plačeval zobozdravnikom lepe vsote denarja, imel bo pa kljub temu pohabljen in zakrpano zobovje. Zato pa naj bi starši pri vsaki priliki poučevali svojo deco, kako naj skrbi za zdravje in snago zobovja, kako naj se varuje gnilobe v ustih. Zdravstvena pravila glede zob so kaj preprosta ter so vsakemu znana, samo treba je otroke večkrat nanje opozoriti. N. pr.: Ne pij na vročo jed mrzle pijače; ne uživaj po mrzli pijači vroče jedi! Ne teri z zobmi trdih orehov in lešnikov! Ne snaži si zob z železom, ampak z lesenim zobotrebcem! Ne liži venomer sladkorja . . .

S takimi svarili bodo starši zabranili, da otrokom zobovje ne bo jelo gniti, če jih zraven še navajajo, da si zobe vsaj vsak večer pošteno umijejo. Naj ne bo družine, v kateri bi otroci bili brez zobne ščetice. To važno čistilno orodje se mora pa tudi pravilno rabiti. S krtačico naj se snažijo zobje od vseh strani, ne samo počez, ampak tudi v smeri od zobnega venca proti dlesni.

Šola se dandanes mnogo trudi, da pouči mladino, kako naj skrbi za zdravo zobovje. Po mnogih šolah vidimo lepenke, na njih pa 15 pravil za skrbno negovanje zob, ki jih je prvotno sestavil zdravnik Jessen. Želeti je le, da bi se o vsebini poučili tudi starši. Zanimiva je tudi sledeča opazka, ki jo beremo na teh tabelah: »Trd, črn kruh ohrani zobe zdrave, belo pecivo in sladkarije jih uničujejo. Čim več apnenca dovajaš potem hrane že od mladosti svojemu telesu, tembolj se utrdijo zobje. Največ apnenca pa ima v sebi črn kruh, mleko, jajca, zelenjava.«

Najnavadnejša zobna bolezen je gnitje (caries), ki nastane vsled tega, ker razpadajo kosci jedi, ki ostanejo med zobmi. Ako začne otroku zob gniti, ne čakaj, da ta bolezen preide od enega na drug zob, ampak pelji otroka k zobozdravniku. Najmanj stroškov in najmanj bolečin bo, če se to čimpreje zgodi. »Kdor pa pri svojih otrocih zamudi negovanja zob, jim škoduje za celo življenje,« kajti slabi zobje ovirajo razvoj otrokovega telesa ter vplivajo tako tudi na duševne zmožnosti, ki se v oslabiljenem telesu ne morejo popolnoma razviti.

Obleka.

Tudi glede obleke, ki pri vzgoji ni brez pomena, bi napravil nekoliko opazk. Obleka ima namen, da ohranjuje in varuje čut sramežljivosti, da varuje pred mrazom. Poudarjam pa tudi vzgojni moment, ki ga ne smemo prezreti. Pregovor »Obleka naredi človeka« treba umevati ne le v nekem ničemurnem pomenu, ampak tako, da mu damo veljavo tudi pri vzgoji. Obleka naj budi in lika čut za snažnost, čistost, lepoto, preprostost in skromnost; zato naj pa starši v tem oziru ne prekoračijo meje ne navzgor, ne navzdol; naj ne bodo ne prepotratni, pa tudi ne prepovršni.

Še bolj vpoštevanja vredno vlogo ima obleka v zdravstvenem oziru. Pri nabavi obleke in pri kroju je treba kolikormoč gledati na to,

kaj je higienično in kaj škoduje zdravju. To je gotovo, da zdravja ali bolezni ne povzroči samo ena bolj ali manj primerna srajca; toda pozabiti ne smemo, da je sovražnikov človeškega zdravja nebroj, in če le vsak nekoliko pritisne, nastane sčasoma, da, prezgodaj polom. Nemški pregovor veli: »Viele Hunde sind des Hasen Tod«; toda če hoče zajček zdrav ostati in se veseliti življenja, se mora vseh psov ogibati in niti eden ga ne sme zaslediti. Tako je tudi z našim zdravjem.

Pri nabavi obleke je merodajna že barva, kakovost blaga, najbolj pa seveda kroj, ki ga nenasitljiva, nikdar zadovoljna, izpremenljiva in nikdar stalna, vedno razkošna in razuzdana grešnica — moda ji pravimo — prireja brez posebnega ozira na zdravstvo. Zdravstveni izvedenci, ki se pečajo tudi z reformo obleke, obsojajo osobito tesno in preozko obleko ter zagovarjajo z vso odločnostjo, da mora človeško telo priti kolikormoč v dotiko z zrakom in s solnčno svetlobo, ker se drugače rada razvija nervoznost, možgani pa postanejo krnjavi. Iz tega ozira je treba zavreči zlasti pri deklicah vsako utesnujoče orodje, naj se imenuje »korzet« ali kakorkoli, kajti uprav takim tesnilom pripisujejo zdravniki celo vrsto ženskih bolezni, ker slabo vplivajo na srce, na soplne organe, na tok krvi in na razvoj telesa. Kitajske krasotice — tako beremo — se ne morejo načuditi, ko slišijo, da se evropske gospodične tesné v boku, ker hodijo prežete čez pas. Je pač križ z navado, še bolj pa z ničemurnostjo.

Zdrava hrana, zrak in solnčna svetloba so ohranjajoči faktorji človeškega zdravja. Ako pride koža premalo v stik z zrakom, je ovirano delovanje kožnih luknjic, v živčevini se nagomili polno strupenih snovi. Vse to gre dostikrat na račun pretesne obleke. Zdravniki nasvetujejo mnogokrat zračne in solnčne kopeli, ki jih mora vsakdo priporočati, da se le varuje zunanja dostojnost in da je izključena danes že tako razširjena priderija.

Še en pedagoški moment glede obleke hočem omeniti. Šola mora gojiti čut socialnosti; zato naj bi se tudi otroci premožnejših staršev vadili v prikupljivi preprostosti, naj bi prihajali v šolo sicer v snažni, dasi ponošeni, ali celo nekoliko zašiti ali popravljeni obleki. Poglavitna stvar pri obleki je, da je cela in po možnosti snažna. To poudarja šola, taisto naj izvajajo tudi starši in oskrbniki. Na ta način bomo odpravili ono tako ukoreninjeno napako, da nekateri presojuje človeka samo po zunanosti, po obleki, ne pa po srcu in po zmožnosti.

Razvedrilo.

Razvedrilo, odmor je neobhodna potreba po telesnem, kakor tudi po duševnem naporu. Razvedrilo ima toli blagodejno moč na duševni in telesni razvoj otrok, da bi bilo vzgojiteljem naravnost očitati, če bi svoje ljubljence v tem oziru zanemarjali. Neredna čuječnost, neredno spanje vpliva kvarno na telo in na duševne zmožnosti. Med razvedrila, bolje okrepičila, spada v prvi vrsti spanje. Čas za počitek naj bo otrokom skrbno izbran in urejen. Ta zadeva je pri vzgoji tako eminentne važnosti,

da se res le premalo uvaža. Otrok se mora dobro naspati, zato naj se mu odtegne vse, kar bi mu kratilo ali vznemirjalo trdno in čvrsto spanje. Kakor za vsakega človeka, velja še prav posebno za mladino zlato pravilo: Zgodaj k počitku — začasno vstati! Rana ura — zlata ura. Najbolj nevarno, da se otrok pomehkuži, ali da se celo npravno pokvari, je pa jutranje poležkavanje v napol spanju, ali v bdečem stanju. Zgodaj k počitku, zjutraj pa je že treba nekoliko špartanske strogosti: Otrok se mora premagati ter takoj zapustiti ležišče, ko starši spoznajo, da je spanja dovolj. Točno in ne prepozno vstajanje naj bi se uvedlo v vsaki družini, kjer so otroci. Red in točnost je znak pridne in vestne gospodinje; njeni otroci so lepo umiti in spleteni ter za pouk skrbno pripravljeni.

Kdaj naj gredo otroci spat? V »Elisabethblatt«, št. 4., 1911, beremo: Otroci so dostikrat zvečer predolgo pokonci. Večerja naj bi bila zanje med 6. in 7. uro; nato bi pa morali biti vsaj tekom dveh ur gotovo že pri počitku. Dandanes so pa razne zabave vzrok, da otroci še po 10. uri okrog rogovilijo; potem se ni čuditi, če od leta do leta raste število nervoznih oseb. Koliko je danes ljudi, ki nikakor ne morejo umiriti živcev, ker si v mladosti niso privoščili zadostnega večernega počitka. Otroci do 5. leta naj bi bili vsaj ob pol osmih, otroci do 10. leta vsaj ob osmih, do 15. leta pa ob pol devetih že pri počitku.

Telesne vaje.

»Historia vitae magistra« pravi pregovor. Zgodovina pa uči, da so telesne vaje služile skoraj vselej kaki višji ideji, pri Grkih n. pr. celo bogoslužju. Ako apostol narodov, sv. Pavel, imenuje človeško telo »tempelj Svetega Duha«, tedaj bi morali imenovati tistega, ki samo zanemarja ta veličastni umotvor, še bolj pa onega, ki ga oskrunja in pokončava, — oskrunjevalca božjega svetišča. Telesne vaje nimajo samo namena učvrstiti in okrepiti zdravja, ampak dati volji človeški ono čilost, da bo mogla obvarovati telo pred vsako nevarno perversnostjo. Telovadba in igra pospešuje v mladostnih krogih veselost, živahnost in svežost; telovadba dá mladini medsebojno prožnost, okrha neolikane izrodke, neotesano divjost, goji čut za skupnost, strpnost in trajno prijateljstvo.

Potrebno je, da imamo pred očmi v prvi vrsti skrb za dušo in dušne zmožnosti, toda tudi na telo ne smemo pozabiti, saj uprav telo je tisti tovariš, ki pomaga duši, da izpolnjuje svojo časno nalogo, pa da dosega tudi svoj večni cilj.

In ko govorimo mladini o brambi in varstvu najlepše čednosti: čistosti, ko navajamo poleg nadnaravnih pomočkov tudi naravna sredstva, ki zamorejo ščititi to angelsko čednost, ali ne bomo pritrdili tistim pedagogom, ki zahtevajo, naj si mladina krepí in utrjuje telo, da si ohrani najlepšo čednost.

V dobi telesnega razvoja je tedaj neobhodno potrebno (osebito še za žensko mestno mladino), da si telo večkrat vežba, krepí in utrjuje. Telo-

vadba poseza v vzgojo in npravstvenost tudi v tem oziru, ker so telesne vaje spojene s trdom in premagovanjem samega sebe, ker utrjujejo voljo in značaj. Ako otrok lenari, tedaj deluje zli duh. Zato velja za vsakega vzgojitelja staro pravilo: Otrok naj ne bo nikdar brez dela in opravila; ako je prost šole in učenja, privošči mu pošteno igro, telovadbo, telesno razvedrilo!

Telesne vaje in igre so v mestu še toliko bolj potrebne, ker otroci nimajo prilike, da bi pomagali pri delu, kakor je to običajno na deželi. Zato pa vun z otroci v naravo, na prosto, kadarkoli je čas! Naj se naskačejo in nanore, kolikor je modro in dopustno. Vse kar pripomore, da se otrok utrdi, mu podeli obenem tudi seksualno trdnost in ga varuje nevarnih zablod.

Iz povedanega je razvidno, da so s pametno skrbjo za telo in za telesno zdravje spojeni zelo važni higienični, npravstveni in pedagoški smotri. Vzgojno polje je res široko, zato pa ima lepe in trajne uspehe le tisti vzgojitelj, ki vpošteva najprej temeljne zahteve zdrave pedagogike, zraven pa tudi tega ne zametuje, kar količkaj blagodejno vpliva na vzgojo.

Končam zopet z besedami pesnika Juvenala, ki sem jih postavil na čelo svojemu referatu:

Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano,

za to moramo prositi (in delati), da bo zdrava duša v zdravem telesu!

Trohov.

Poglavitna ovira.

Papež Pij X. je že leta 1905. v okrožnici »Acerbo nimis« izjavil, da je skoraj največje zlo današnjih dni nevednost v verskih stvareh. Ta izrek najvišjega cerkvenega poglavarja velja v prvi vrsti za tiste kraje, kjer je krščanski nauk izključen iz vrste učnih predmetov. Pri nas pa ne moremo trditi naravnost, da bi bila mladina — nasplošno rečeno — premalo poučena v verskih stvareh. Glavne ovire, da versko življenje ne prospeva, je iskati nekje drugje. Svoj čas je krščanski otrok spoznaval najpotrebnejše verske resnice v domači hiši; tu se jih je učil praktično izvrševati in ljubiti. Kakor se je privadil jeziku materinemu brez knjige in brez posebnega pouka, tako mu je prešlo verstveno naziranje in življenje brez knjige v meso in kri. Ker ni bilo še nevarnosti, ki dohajajo danes med mladi svet potom časopisja in občevanja, tedaj se je mladina utrdila v verskem mišljenju in življenju, ker jo je podpiral zgled krščanske družine, ker so jo utrjevale stare navade in zakoni, sloneči na verstvenem temelju.

Danes je drugače. Koliko je takih hiš in družin, kjer katehetski pouk nima nobene zaslombe in podpore, ampak nasprotno. Otroci vidijo in opazujejo, da se doma za verske stvari dosti ne zmenijo, da ne žive po veri in zapovedih. Na cesti in na ulici vidijo in slišijo dostikrat uprav nasprotno

od tega, kar so se učili v šoli; slabe knjige jih prepričujejo o vsem drugem, nego se jim je priporočalo pri verstveni uri.

Najžalostneje pa je še dejstvo, da se mnogokje nahajajo učitelji, ki so v verskih stvareh mrtvi, malomarni in maloverni, če ne naravnost veri sovražni in brezverni, ko bi po zakonu morali biti opora veroučitelju, voditelji in vzorniki otrokom. Koliko je danes — žal — učiteljskih oseb, ki so se odtujile veri in osobito življenju po veri! Kako moremo potem pričakovati, da bodo negovali in pospeševali verstveno vzgojo, dasi jim to državni zakon zabičava in veleval? Izgovarjajo se: »To je dolžnost katehetova; mi se v te zadeve ne vtikamo.« Dà, v prvi vrsti; toda § 1. drž. šol. zakona velja v isti meri učiteljem, kakor katehetom. Treba je pozitivnega dela. Kdor se samo tolaži z izjavo, »saj nič ne nasprotujem katehetu,« še ni izvršil svoje dolžnosti; on ne zida, ampak razdira. Otroci opazijo tudi to, kar učitelj opusti; vidijo, kako se vede pri molitvi; vidijo, da se ne odkrije, ko zvoní; opazijo, da zanemarja sv. mašo; čudno se jim zdi, da ne hodi k sv. obhajilu, ko so vendar sami primorani; pozornost jim vzbuja strogi nastop učiteljev pri malenkostnih šolskih pogreških, dočim se skoraj ne zmeni, ako se je kdo izmed otrok kaj pregrešil v verstvenih stvareh in pri verskih vajah. Katehet naj se poslužuje še tako izborne metode, naj uporablja po možnosti in razsodnosti ljubeznivost in strogost, naj še tako opominja in svari — nazadnje bo žel večinoma le razočaranje. Ko otroci zapuste šolo, se prejkoprej odtujijo cerkvenemu življenju, ako nimajo posebno trdne opore in kontrole v rodni hiši.

Le pogledjmo srednješolske, pa tudi že ljudskošolske otroke, ki imajo Cerkvi odtujene starše, zanikarne in verskomlačne učitelje, kako se obnašajo pri sv. obhajilu! Ne moremo reči, da so nevedni, ampak manjka jim žive, delavne vere. Človeka kar žalost obide, popade ga mrkla otožnost, ko vidi sicer čvrste mladeniče pristopati k mizi Gospodovi brez čuta in pobožnosti, brez gorečnosti in gorke vdanosti, brez molitvene knjižice, ko vidi, da zapuščajo cerkev malo trenutkov po združenju z nebeškim Odrešenikom.

Nikakor ne moremo dolžiti, da so katehetje krivi te mlačnosti in brezobzirnosti; mladini manjka žive vere, ker katehet ni več v stanu, da bi v par tedenskih urah zadušil in zamoril strup mlačnosti in posvetnosti, ali morda celo nevere, ki sili vsaki dan od raznih strani v srca otrok. Ko stopi tak mladenič v življenje, kaj hitro pozabi, kar se je z nevoljo učil, ter opusti, kar je le s silo opravljal.

Take so razmere po mestih in po večjih industrijskih občinah. Iz vsega tega pa povzamemo lahko zase resno svarilo, ki nam velevala, naj porabimo vse sile in moči, vse pripomočke in pravice, da ohranimo in rešimo našo mladino.

Katehetski vestnik.

Katehetsko gibanje.

Prva katehetska konferenca v tekočem šolskem letu je bila 2. oktobra v Ljubljani. Obisk zadovoljiv. Poročilo A. Čadeža o kongresu za katehetiko (I. sekcija) glej med članki. — O II. sekciji je kratko referiral prof. dr. Pečjak. — Prihodnji sestanek 6. novembra. Ker bo s tem sestankom združen tudi letni občni zbor, bi bilo želeli, da bi se ga udeležili vsaj tisti člani, ki se res zanimajo za razvoj našega društva in ki bi mogli ali želeli kaj nasvetovati, da bo delovanje v njem vztrajno, žilavo, plodovito in koristno.

Slovenski udeleženci kongresa za katehetiko iz ljubljanske škofije. Srednješolski katehete: Prof. dr. Debevec, prof. dr. J. Demšar, prof. dr. Alf. Levičnik, prof. dr. G. Pečjak (kot škof. delegat), prof. dr. Fr. Perne. Semeniški spirital Al. Stroj. Ljudskošolski katehete: Ant. Čadež, c. kr. kat. Fr. Oswald, J. Smrekar, Ign. Zaplotnik. Mestni kaplan Fr. Vrhovec in šentvidski kaplan A. Tomelj. — Iz lavantinske škofije so bili navzoči srednješolski katehete: Prof. J. Kardinar, prof. A. Kolarič, prof. dr. A. Medved, prof. dr. M. Slavič, prof. J. Vreže. Dalje so bili še navzoči kanonik J. Majcen kot škof. delegat, mestni župnik in kateh. pisatelj Al. Čížek, župnika J. Jurko in E. Vračko in katehet P. Pij Vakselj.

Po vladavinah se razdele udeležniki kateh. kongresa takole: Iz vseh avstro-ogrskih škofij je bilo 634 katehetov; Nemčija jih je poslala 93; iz Švice jih je bilo 5, iz Italije 2, iz Nizozemske 3, Angleža sta bila 2; Rusijo so zastopali 4, Ameriko 4. Izrednih udeležencev je bilo 144.

Vsaj nekaj. C. kr. deželni šolski svet v Ljubljani je v seji dne 21. septembra sklenil, da se dovoli 6., 7. in 8. razredu na vseh kranjskih osemrazrednicah po dve uri verstvenega pouka. To bi se bilo moralo že zdavnaj izvršiti, ker tako na slabem menda v nobeni deželi niso bili, kot pri nas. Doslej smo imeli po teh večinoma številnih razredih celoletno

nekako 34 učnih ur za krščanski nauk. V tem času je treba štirikrat pisati izpričala, pripravljati za sv. zakramente, vzgajati in še učiti predmet, ki je določen za posamezne razrede. Vsakdo ve, da ga ni strokovnjaka, ki bi mogel biti kos taki nalogi, zlasti, ker je treba še vpoštevati, da večkrat kaka ura odpade.

Ko hvaležno priznavamo vnemo vis. c. kr. dež. šol. sveta, ki je sedaj odpravil ta nedostatek, moramo pa obenem takoj prositi, da se ustanovi še eno katehetsko mesto, kajti od zadnjega imenovanja je z ustanovitvijo raznih vzporednic in šole za slabše ter s to novo pomnožitvijo narastlo katehetom 20 učnih ur. Več, kakor 24 tedenskih učnih ur posameznik ne more sprejeti, če bi tudi ne imel nobenega postranskega dela, pa jih tudi sprejeti ne sme, ker mu je v polletni dobi, ko je samo dopoldanski pouk, vsled omejenega časa na razpolago samo 24 ur. — Kje je pa še pouk za birmance, prvosposvedance in prvoobhajance? Poleg tega je trud za nadure tako sramotno nizko plačan, da je človeka sram, o tem pisati. Znan hudomušnež je nekoč rekel: »Ako bi za tiste nadure nastavili postrežčka, ki naj bi samo pazil na otroke, bi mu morali najmanj trikrat toliko plačati, kot je prisojeno katehetu.« Prosili smo, naj bi bil vsak katehet obvezan za 20 tedenskih učnih ur, potem bi nadaljnje prostovoljne ure vsaj nekaj znesle na priboljšku — a zastonj. Ob teh razmerah človeka res mine vsako navdušenje.

Katehetske beležke.

Zanimivosti iz kongresa za katehetiko.

Parlament. Ako bi me kdo vprašal, kaj mi je (glede zunanosti) najbolj ugažalo na kongresu, bi mu odgovoril: Strogo parlamentarno zborovanje. Nihče ni smel črhni besedice, ako ni bil prej pri-glašen za debato. Kdor je hotel govoriti, je moral svoje ime zapisati na posebno tiskovino ter jo izročiti po funkcionarju predsedstvu. Ako je imel kak predlog, ki ga je utemeljeval, ga je moral pravilno formulirati in spisati na dotični

listek. S tem se je doseglo, da ni bilo tistega šuma in vsestranskega govoričenja, kakor se tuintam pri enakih shodih opazuje; obenem pa smo dnevni red hitreje reševali. Kadar se je predlagal sklep debate, in je bil tudi sprejet, ni dobil nihče več besede, četudi se je oglašil.

Kdo se je najbolj izkazal? Menim, da je po govoru, po nastopu, po praktičnosti svojih nasvetov in predlogov, po žilavi udeležbi pri debatah, po modri razsodbi v težavnih ali dvoumih vprašanjih, zraven pa po skromnosti in neprisiljenosti splošno najbolj ugajal dunajski katehet, znani katehetski pisatelj Viljem Pichler. Kadar je vstal in šel na govorniški oder, vselej je morebitni razdor med zborovalci modro poravnal, ali pa iz svoje bogate izkušnje pojasnil in dokazal, kaj bi bilo v tem ali onem slučaju najbolj primerno. Po postavi je pa mož bolj droban in šibak.

Po inteligenci bi pa dal nasplošno prednost Avstrijcem. Bavarci so precej posegali v razgovore, pokazalo se je pa, da dostikrat niso dobili večine za svoje predloge. Tudi niso tako dobri govorniki, kot Avstrijci.

Priglašeni udeležencev je bilo 895, med njimi nekaj čez dvajset Slovencev in do deset Hrvatov. Toliškega števila nihče ni pričakoval, zato je predsednik, vseučiliški prof. dr. Swoboda, mogel z veseljem zaklicati: Multiplicasti gentem et laetitia!

Brzjavno vdanostno izjavo so kongresisti poslali sv. očetu Piju X. in cesarju Frančišku Jožefu. Od obeh strani je došla iskrena zahvala. Sv. oče je obenem podelil zborovalcem sv. blagoslov.

Katehetje in »katehetkarji«. Šegavi meščanski katehet in duh. svetnik na Dunaju, Emerik Holzhausen, je imel na pozdravni večer v »rotovski kleti« šaljivo-resen govor, v katerem je tudi povedal, kakšen je razloček med kateheti in »katehetkarji«. Kateheti so učitelji, ki uče krščanski nauk, »aber von der Katechetik oft gar nichts verstehen«; »katehetkarji« so učeni katehetje, ki pa praktično katehezirati ne znajo. Kongres bo združil te in one, združil bo teo-

rijo in prakso; živeli torej katehetje in »katehetkarji«!

Episkopat in kongres. Prelat dr. Swoboda je kot predsednik pripravljalnega odbora z veseljem poudarjal, da se je priglasilo 19 škofov, ki so kot podporniki in pospeševalci pokazali, kako visoko cenijo katehetsko gibanje in prizadevanje, namenjeno sreči in blagru današnje mladine. Osebnost se je med drugimi potrudil med zborovalce tudi škof Döbbling (iz Sutri-Nepi v Italiji), Vestfalec po rodu, ki je v krasni nemščini in z nenavadno presrčnostjo govoril nekako takole: »Neizmerno se čutim srečnega, da morem kot škof bivati v družbi tako veliko navdušenih gg. katehetov, ki ste se zbrali, da se posvetujete o tako važni stvari, kot je kateheza. Ves svet gleda te dni z zanimanjem in občudovanjem na Nj. Veličanstvo, cesarja avstrijskega, ki je nedavno pri slavnostnem sprevodu otročičev zaklical: »Ti so srčna kri Dunaja!« Ako se danes v duhu oziramo na katoliške otročiče, moramo reči: »Ti so srčna kri božjega Zveličarja!« Nanje moramo biti mi vsi, ki smo bojovníki sv. katoliške Cerkve, posebno pozorni. Kako važno je to, nam priča nemška duhovščina, ki je le zato bila v Nemčiji tako zmagujoča, ker je vsled svojega izbornege katehetskega poučevanja ljudstvo usposobila, da je vztrajalo tudi v največjem viharju. V moji lepi domovini na Vestfalskem sem imel še kot mladenič priliko, da sem spoznaval to stremljenje v katehetskem pouku; moral sem pa tudi doživeti in videti, kako na tisoče otrok hrepeni po kruhu življenja, ne da bi ga jim kdo podal.

Slava tedaj vsem čvrstim duhovnikom, ki so na vrhuncu glede na prevažno nalogo dušnega pastirstva: na katehezo! Prosim vas, gospodje, sodelujte vztrajno na tem velikem polju; naš sv. oče papež Pij X. sam se silno zanima za to prevažno panogo duhovnega pastirstva. V kratkem hočemo tudi v severni Italiji osnovati enake tečaje in kongrese; želim, da bi zraven prišli tudi katehetje izven Italije. Jaz zase pa bom porabil prvo priložnost, da bom na najvišjem mestu pohvalil vaš

trud, vašo vnemo in požrtvovalno prizadevanje. Bog blagoslovi vaše delo!»

O kongresu za kateheto se je izrazil nekdo takole: »Pred 10. ali 5. leti ni bilo niti misliti, da bi se moglo kaj takega v tem obsegu prirediti. Veseli bomo, da se je kongres vršil, in da se je tako izvršil. Katehetsko gibanje, poprej po eni strani prezirano, po drugi strani zaničevano, se je tako mogočno razvilo, da si skoraj vsakdo za čast šteje, če more sodelovati.« (Korr.-Blatt št. 18.)

* * *

Pri povzdigovanju naj bi se mladina navadila napraviti najprej vzdihljaj: »Moj Gospod in moj Bog!« Ker je sveti oče Pij X. dovolil vsakemu odpustek 7 let in 7 kvadragen (18. maja 1907), ako pri povzdigovanju (ali pa tudi, kadar je sv. Rešnje Telo v monštranci izpostavljeno) pobožno, z živo vero in ljubeznijo pogleda sv. hostijo in izreče omenjene besede. Tako bi se otroci navadili, da bi pri povzdigovanju vselej pogledali proti oltarju, na povzdignjeno sveto hostijo, kar je vsekako važno in potrebno. Kdor to pobožno vajo izvršuje redno vsak dan, zamore dobiti vsak teden enkrat popolne odpustke.

Svetna oblast pozna samo §. Okrajni šolski svet v Brnu je zavrnil v zadevi prvega sv. obhajila nekega kateheta češ, da se ima prva sv. spoved vršiti v III., prvo sv. obhajilo pa v IV. letu, sklicujoč se na odloke ondotnega ordinariata iz l. 1872. in 1876. — Odloki ordinariata imajo seveda svojo veljavo, dokler niso bili preklicani. Treba je torej, da škofijski ordinariati izdajo o prejemanju sv. zakramentov nove dekrete in prosijo dež. šolske svete, naj jih razglase.

Otrok brezkonfesionalnih staršev. C. kr. deželni šolski svet v Pragi je odločil dne 3. julija 1912, da sin Frid. Kaline (brez veroizpovedi), učenec I. razreda, ne sme iz prvega v drugi razred, ampak da se mora prijaviti k eni ali drugi veroizpovedi in se udeleževati potem verskega pouka.

V. H.

Zgledi.

Kri sv. Januarija. Dne 21. septembra t. l. je »Slovenec« objavil sledečo telefonsko novico: »Napolj, 21. sept. Dne

19. sept., ko se je praznoval god sv. Januarija (ital. S. Gennaro), se je zbrala v tukajšnji katedrali nepregledna množica, pričakujoča znani fenomen, ki je v tem, da se raztopi kri sv. Januarija. Že zgodaj zjutraj je bila cerkev polna zvedavih vernikov, domačinov in tujcev. Bil je navzoč ves kapitelj in nadškofov delegat msgr. Bianco. Čudežno vretje ni nastopilo takoj. Poslali so po kardinala, ki je prišel molit. Ob pol 12. uri je izsušena kri postala tekoča in živordeča. Ko je kardinal posodico ljudstvu pokazal, je nastalo veliko navdušenje.«

V pojasnilo in za uporabo dodamo še nekatere podatke k temu, vsako leto se ponavljajočemu čudežnemu dogodku.¹ »Sv. Januarij je bil škof v Beneventu. Obsojen je bil na mučeniško smrt za časa Dioklecijana v 5. letu četrtega stoletja. Dioklecijan ga je poslal z več tovariši v mesto Puteoli (Pozzuoli), da bi ga divje zveri v ondotnem gledišču raztrgale. V njegovem življenjepisu beremo, da so se zveri vlegle k njegovim nogam in mu niso ničesar prizadejale; raditega je sodnik še bolj zdivil ter ga dal obglaviti baje v kraju Solfatara, severovzhodno od Pozzuoli. Pri tej priliki pa je neka pobožna žena vjela nekoliko krvi mučenčeve v dva kozarčka; v enem je bila čista kri, v drugem pa nekoliko zmešana s prstjo. Za časa cesarja Konstantina so prenesli ostanke svetnikove v rojstno mesto Napolj, v cerkev, ki jo je dal njemu na čast sezidati škof Severus. Žena, ki je imela dragocen spomin: kri sv. mučenca, je prinesla obedve stekleničici sv. škofu Severu. Ko so ji postavili blizu svetinj sv. Januarija, je postala kri zopet tekoča.« (Friderik Hurter.) — Herderjev leksikon pristavi k temu: »Dogodek, da postane kri, ki je shranjena v dveh stekleničicah, tekoča, ako ji postavijo k glavi mučenčevi (početkom maja, 19. sept. in 16. decembra), je bil znan skoraj gotovo že v 12. stoletju, gotovo pa od srede 15. stoletja na-

¹ Obširneje v knjigi »Neapolitanische Blutwunder«. Beobachtet, beschrieben und kritisch erörtert von Prof. Dr. K. Isenkrache (profesor fizike v Trierju). Mit vielen Abbildungen... Regensburg 1912, Verlag Manz. M. 3'40.

prej. Mnogi poizkusi, da bi ta dogodek naravnim potom razložili, so samo hipoteze.»

Prof. fizike v Trierju K. Isenkrahe pravi v svoji knjigi: »Že 2. maja l. 1647. je sklenil takratni kardinal z mestno upravo pogodbo, ki določa, kako naj se shranja sv. kri. V ozadju oltarja je shramba, kjer se nahaja glava sv. Januaria, vdolana v srebrno doprsje, zraven pa je ostenzorij z obema stekleničicama, ki ji loči kovinasta, s suknom prevlečena stena. Shramba ima dvojna kovinasta vrata s štirimi ključavicami. Ključke imajo v varstvu štiri svetne in duhovske osebe, ki morajo biti navzoče, ko se shramba odpre. V mali posodici je samo majhna količina strjene krvi, ki se ne izpreminja. Večja steklenica je početkom maja do dve tretjini napolnjena s temno, strjeno tvarino. Med molitvijo

vernikov prime za to določen prelat ostenzorij v roke, ga zaziblje semintja, čez četrt ali pol ure se opazi, da se jame skorja na površju kriviti, kmalu postane snov težko-, slednjič pa lahkotekoča. Naslednji dan postane tudi vsebina večja.

Brezverci in dvomljivci so hoteli in hočejo to čudovito prikazen razlagati po naravnih zakonih; toda dalj niso prišli, nego do samih hipotez. Tudi je bila l. 1903. že nagrada razpisana, katera bi se prisodila onemu, ki bi čudež sv. Januaria razložil naravnim potom. »Lepo pa bi bilo«, pravi »Kirchenzeitung«¹, »ako bi se uresničil načrt profesorja Sperindeo, ki je sam sicer popolnoma prepričan o nadnaravnem značaju te prikazni, da bi se ob 16. stoletnici prvega krvnega čudeža, 19. septembra l. 1915., izvršil obenem tudi mednarodni kongres učenjakov.«

Učiteljski vestnik.

Najvišja zahvala. O priliki zborovanja v Kamniku je poslala Slomškova zveza vdanostno izjavo Njegovemu c. in kr. apostolskemu Veličanstvu. Predsednik Slomškove zveze, poslanec Fr. Jaklič, je dobil nato sledeče obvestilo:

»Čast mi je na Najvišje povelje vsled ukaza c. kr. ministrstva za notranje zadeve z dne 14. avgusta t. l., št. 8309/M. I., Vašemu preblagorodju in dne 8. avgusta t. l. v Kamniku zbranemu učiteljsstvu Slomškove zveze na Kranjskem javiti Najvišjo zahvalo za vdanostno izjavo, ki ste jo brzojavno podali Njegovemu c. in kr. apostolskemu Veličanstvu.

Vaše preblagorodje blagovoli sprejeti izraz mojega odličnega spoštovanja.

Za c. kr. deželne predsednika: Rudolf grof Chorinsky.«

Načelnik S. L. S. Slomškovi zvezi. Iz mnogih brzojavnih pozdravov, ki so došli naši zvezi, zborujoči dne 8. avgusta v Kamniku, omenjamo samo iskreni pozdrav deželnega glavarja dr. Ivana Šusteršiča, ki se glasi:

»Pod Slomškovo zastavo zbranim učiteljem mladega ljudstva iskrene pozdrave! Z Vami čutim, z Vami grem!«

Brezznačajno in breznačelno! Nikakor nismo národní prenapetneži, a odločno moramo grajati, da se dobé v naši slovenski deželi uradi, in sicer šolska vodstva, ki dopisujejo okrajnim, oziroma deželnemu šolskemu svetu n e m š k i. Mislili smo, da je kaj takega nemogoče, in vendar se dogaja, in sicer dopisuje nemški vodstvo večrazrednice prav tikoma Ljubljane in pa neko šolsko vodstvo važne štirirazrednice v kamniškem okraju. To vendar ne gre! Tako štreberstvo mora ogorčiti vsakega Slovenca, a tisti, katerim se hočejo na ta način prikupiti, se jim rogajo in jih zaničujejo.

Kdaj? Kdaj? Kdaj? Stalno vprašanje, ki naj bi se uredništvo z njim pečalo, se glasi: »Kdaj pa vendar dobimo obljubljeni in dovoljeni draginjsko doklado?« »Kdaj nam bodo dali obljubljeni remuneracijo, povečano potnino?« Človek res ne vé več, kako bi odgovarjal, kako tolažil! Ako vprašamo tam, kjer pravijo, da je zanesljiv vir, se izgovarjajo, da potrebujejo še informa-

¹ Katholische Kirchenzeitung, Salzburg. 11. Sept. 1912.

cij; ako se obrnemo do raznih načelnikov, dobimo tolažbo: Mi moramo skrbeti, da se našim ljudem prisodi celotna doklada. Če pa poizvedujemo, kaj sodijo naši ljudje o tej polževi poti ali pa brezbržnosti (ne moremo drugače reči) do nas, ne čujemo drugega, nego nevoljo, godrnjanje in jezo. Presneto bi udarili, pa kaj pomaga! Na desno in levo zamera. — Zadnjikrat torej kličemo: Naj se že vendar enkrat stvar uredi, da bomo dobili tiste obljubljene kronice, ki se itak pri nas ne bodo oglele, ker smo na ta račun že tekom leta rabili »kredo«. Drugega dobička letos tako ne bomo imeli, nego da bomo izbrisali nekaj starih kljuk.

Kakor se govori, je deželni odbor o stanarinski dokladi, ki je bila dovoljena izključno ljubljanskemu učiteljstvu, že nekaj določeval. Srečni deležniki so baje zopet le oženjeni učitelji. Nič ne zavidamo, saj so potrebni, vendar pa nas, ki nimamo družinskega ognjišča, bole te vedne izjeme.

Na Rakovniku sta z dovoljenjem c. kr. dež. šolskega sveta in deželnega odbora kot učitelja na ondotnem zavodu nastavljena g. Maks Bajc, nadučitelj v Šmartnem pod Šmarno goro, in g. Frančišek Kuhar, učitelj v Zgor. Pirničah.

Enakopravnost učiteljev in učiteljic se je priznala na Ruskem. Učiteljice dobivajo enako plačo kot učitelji.

Osemrazrednica deška in dekliška je dovoljena v Spodnji Šiški s tekočim šolskim letom. Mestni šolski svet v Ljubljani je radi tega poostril ukaz, da se v ljudske šole ljubljanske ne smejo sprejemati otroci, ki spadajo v okolišče šišenske šole. Kljub temu pa bodo še silili nekateri šišenci svoje otroke v ljubljanske šole. Če drugače ne gre, jih pa nastanijo navidezno za 14 dni pri kaki teti, potem ko so na trdnem, pa romajo otroci vsaki dan na svoj dom.

Učiteljski žepni zapisnik 1912/1913 (II. letnik; sestavil nadučitelj J. Nep. Jeglič) je urejen zelo praktično. Priporočga pripravna in ročna oblika ter bogata vsebina. Poleg drugih stalnih podatkov je g. urednik sprejel v katalog tudi date začasno službujočega učiteljstva na jav-

nih šolah. — Naj ne bo nobenega učitelja naše organizacije, ki bi si ne oskrbel tega zapisnika. Z veseljem ga bo vzel v roke tudi vsak duhovnik, osobito katehet, ter vsi, ki se zanimajo za našo zvezo in za člane Slomškove zveze.

Srebrni zaslužni križec s krono je podelil cesar provizoričnemu učitelju na Viču Pavlu Kunovaru, ker je o priliki znane dr. Cerkove nesreče na Stolu pogumno reševal dijake in preskrbel naglo pomoč.

Katoliško narodno hrvatsko učiteljstvo za Istro in otoke je imelo občni zbor v Punatu na Krku dne 4. septembra. Ta mlada, a prepotrebna organizacija krščanskega učiteljstva vrlo napreduje; vseh članov s podpornimi vredšteje že nad sto. Za prvi začetek je to veliko. Vrli voditelji naj vztrajajo neustrašno; tudi pri nas je bil začetek težak, toda neupogljiva odločnost premaga vse ovire in zapreke. Spomin na prestane muke in pa pogled na lepe uspehe bo pozneje tem veselejši, tem srečnejši!

Nastavljena je g. Marija Cepuder-Zalaznik za definitivno učiteljico in voditeljico na enorazrednici v Tunichah. — Imenovan je g. Jožef Lavrič za nadučitelja v Kovorju; gđna. Terezija Rant je definitivno nastavljena na Malenskem vrhu (župnija Poljane nad Škofjo Loko). — Vpokojena je učiteljica g. Roza Špilar-Jelenc. — Provizorično sta novno nastavljeni na šentjakobski dekliški osemrazrednici v Ljubljani gđni. Karla Kleč in Leonija Monetti. Član c. kr. mestnega šolskega sveta dr. Triller et comp. je s svojim predlogom za liberalne frakarce — pogorel. — Na deški osemrazrednici v Ljubljani je dobil prov. učiteljsko mesto g. Dragan Žitomir, član Slomškove zveze.

Usposobljenostne preizkušnje za ljudske in meščanske šole se prično v Ljubljani 4. novembra. Prošnje za dovoljenje morajo biti do 26. oktobra v posesti izpraševalne komisije.

Nadzornik za kranjski in radoljski okraj, g. J. Janežič, je zopet nastopil službo na c. kr. vladnici v Ljubljani. »Sl. Narod« mu je zadnjič enkrat posvetil dolg, bedast članek. »Gorenjec« pa je

pisal: »Mi smo bili z g. Janežičem, ki je krščanskega mišljenja, prav zadovoljni. Kot nadzornik je bil strog, ker je vnet za napredek šole« ... Tudi nam je znano, da je bilo med Slomškarji in gospodom nadzornikom najlepše soglasje in prijateljstvo.

Prvo berilo učitelja Widra še ni odobreno, kakor je poročal »Slovenec«. S takim vriščem so naznanjali listi »Učiteljske tiskarne« to nič kaj pohvaljeno delce ter vpili, da se povsod vpečuje, zdaj pa še niti odobrenja nima. Otrok mora vendar poprej hlače imeti, potem ga gre oče pokazati in vpisati v šolo!

Učitelj in vojaška služba. Olajšave v brambnem zakonu iz leta 1889., ki je dovoljevala, da so mogli učitelji izpolniti vojaško dolžnost kot namestni rezervisti, je bila dovoljena radi tega, da bi šolstvo ne trpelo in da bi pomanjkanje učiteljstva ne bilo tako občutno. Ker pa ta razlog skoraj ne velja več in so se razmere predručile, nima vojna oblast več volje, da bi dovoljevala stalno in splošno olajšavo, razen olajšave enoletnega prostovoljstva; pač pa je mesto prejšnje ugodnosti določena sedemletna prehodna doba, v kateri bodo učitelji po nekaterih deželah še mogli biti de-

ležni prejšnje olajšave, to pa samo v onih deželah, kjer se še čuti pomanjkanje učnih moči. Posebna ministrska izvršilna odredba navaja kot izpopolnilo k novemu brambnemu zakonu one dežele, kjer se bo označena ugodnost še dovoljevala. Te dežele so: Kranjska, Goriška, Istra, Galicija, Dalmacija. V teh kronovinah zamore vojna oblast učiteljem tekom bodoče prehodne sedemletne dobe dovoliti prestop v nadomestno službo, ako za to prosijo. Prošnjo, v kateri se je sklicevati na § 82. (I. del) novega vojnega zakona, je treba vložiti do nabora ali pa neposredno pred naborem. Priloge: Zrelostno spričevalo in zadnji dekret.

Definitivum okrajnih šolskih nadzornikov. Zakonska predloga nižjeavstrijskega deželnege zbora, ki odreja, da se sprejmo okr. šolski nadzorniki, ki pripadajo učiteljskemu stanu, v državno službo, je, kakor sporočajo časopisi, že sankcionirana. Učna uprava namerava, kakor se čuje, v kratkem imenovati več državnih okr. šolskih nadzornikov, v kolikor bo to z ozirom na v državnem proračunu dovoljena sredstva možno. Ozirala se bo v prvi vrsti na osebe, ki so že dolgo časa pri nadzorstvu.

Vzgoja.

Komu velja? Nedavno je bilo brati v »Slovencu« med ljubljanskimi novicami, kako je nekdo po pravici šibal liberalno in socialnodemokračsko inteligenco ter njeno časopisje, češ, da ima uprav sirovo pisanje tega časopisja, pa tudi brezobzirno govorjenje in zabavljanje po liberalnih in demokračskih družinah na grešni vesti, če se dandanes toliko toži radi podivjanosti med mladino. Naj navedemo doslovno ono obtožbo:

»Sirovost med ljubljansko in okoliško šolsko mladino«. Stara reč je, da je mladina v mestih in njih bližini navadno bolj pokvarjena, nego ona v oddaljenih kmečkih vaseh, ker je mnogo bolj izpostavljena slabim vplivom in zgledom. Ta pokvarjenost raste kakor rastejo mesta, ko valovi

proletarskega življenja splavljajo skupaj na eno mesto vedno več najrazličnejših elementov iz vseh vetrov, ki drug drugega ne poznajo in zato tudi ne poznajo nobenih medsebojnih ozirov in sramu. K temu pripomore še brezversko, vse dobre ljudske nagone razdirajoče rovanje od zgoraj, to je od liberalne in socialnodemokračske inteligence in njenega časopisja. Posledice tega lahko opazamo tudi med ljubljansko in okoliško šolsko mladino. Kletvine in sirovi, dostikrat ostudni pogovori, ki jih tu slišiš, morajo človeka naravnost premraziti! Nebeška, nedolžna mladost v taki podobi!?! žalostno. Človek, zlasti ženska, velikokrat duhovnik tudi ni varen pred sirovimi psovkami ali zasmehovanjem te nadobudne mladine. Posebno lahko slišiš

psovke, ki jih liberalno časopisje: producira za svoje politične nasprotnike, primerno podkrepjene seveda s kletvino. To niso častni sadovi! Pameten učitelj ima tu obširno in hvaležno polje, da vsaj skuša popraviti, kar javnost in socialne razmere zagreše nad mladino. — Da, da! Pameten učitelj ima tu obširno polje, da popravlja . . . Ali pa smemo in moremo od tistega dela liberalnega učiteljstva, ki soglaša z barbarsko pisavo in z divjaškim psovanjem duhovništva, krščanskega učiteljstva ter z blatenjem poštenosti, ali moremo pričakovati, da bo skušal popraviti, kar javnost nad mladino zagreši, ko se vendar sam prišteva tisti razdirajoči, mladino kvareči javnosti! Ali morda pretiravamo? Ali se ne tiska v »Učit. tiskarni« dnevnik, ki po sirovosti, podlosti in predrznosti presega vse druge podobne liste?! Ali ne pripomorejo vsi, ki take liste beró, naročajo, ali podpirajo, da se mladina in vsi, ki jim pride tako strupeno berivo v roke, še dalje izobražujejo v pokvarjenosti, neotesanosti in v prostakem obnašanju do poštenih ljudi?! Ali učitelj, ki sam črpa iz takih listov te vrste oglašenost, taktnost, obzirnost, rahločutnost, »fini ton« in olikanost, ne bo nehote zadel v neko mrklo topost, ali se mu ne bo okrhalo morebitno prirojeno blagouchutje, ali se ne bo navzel izrazov, ki spadajo v beznico pijancev, ne pa v pošteno družino, v olikano družbo? . . . Kdor se s smolo peča, se osmoli, ta pregovor velja osobito pri časopisju. Učitelj, ki bi moral biti zgled in vzor otrokom v vsakem oziru, pa srka duševno hrano iz brezbožnega, divjaško in cigansko pisanega časopisa, ne zasluži več imena učitelj, še manj pa vzgojitelj, ter bo otroke le pohujšal, četudi morda ne namenoma; v najboljšem slučaju jim pa ne bo ne pastir, ne vodnik, ne učenik, ne vzor, ampak najemnik, ki suženjsko

vrši svojo dolžnost in nazunaj varuje ter ohrani samo toliko korektnosti, da ne pride navskriž s postavo. Česar kdo nima, tega tudi drugim dati ne more. Takim ljudem, ki so slepi, je potem zastonj pripovedovati in naročati, »naj skušajo popraviti, kar javnost zagreši nad mladino«. Ta javnost — so sami in to javnost naj bi vzeli v roke tisti, ki so prvi poklicani kot čuvarji narodove blaginje!

Pouka ljudem! Kako je razširjen alkohol med mladino, nas pouči uvodni članek v 7. letošnji številki »Zlate dobe«. In kdo so tisti nesrečni škodljivci, ki ne privoščijo mladini zdrave krvi, rdečih lic, trezne razumnosti, čvrste rasti, krepke odločnosti, kremenite značajnosti? Starši sami! Vsaj povečini je tako. Ali ni torej potrebno, krvavo potrebno, da slovenske starše poučimo o škodljivosti alkohola, če drugače ne gre, pa s prižnice! Ako bo alkoholna kuga tako morila naš mladi naraščaj, potem bo z našim ljudstvom kmalu pri kraju. Le čujmo, kako globoko so se v nekaterih krajih na Slovenskem že zarili otroci v alkoholno mlakužo. Nadučitelj Rant v Radečah je poizvedel, da je v letu 1911./12. od 429 šolskih otrok uživalo alkoholne pijače 419, samo 10 ne; žganje jih je pilo (poleg vina) 108. Pijan jih je bilo v tem šolskem letu 145 otrok, t. j. 34 %. Na vprašanje: »Kdo daje piti?« — so odgovarjali? »Oče, mati, brat, botra, stric.« Večinoma pa so bili starši zapeljivci, namreč 98 %. Pili so otroci od pol do pet kozarcev vina naenkrat; žganja od pol žganjarske kupice do pol fraklja; tudi po cel frakelj. En deček izpije naenkrat po cel liter vina ali pol fraklja žganja. Mnogo dečkov je izpovedalo, da so bili pijani že po desetkrat ali še čez.

Ti podatki govoré glasneje, nego knjige in protialkoholni govorniki. Zato pa: Pouka ljudem! Pouka mladini!

Raznoterosti.

1200 dijakov na eni gimnaziji. Med največje srednješolske zavode v Avstriji štejejo goriško državno gimnazijo, ki ima letos 1200 dijakov. Prvi razred šteje

kar sedem vzporednikov, ker imajo Slovenci, Italijani in Nemci svoje razrede. Vseh profesorjev in suplentov je na tej gimnaziji nad 50.

»Učiteljska hiša«. Dne 23. septembra so v Solnogradu slovesno blagoslovili in otvorili novozgrajeno zavetišče za učiteljske sinove, ki študirajo v mestu; imenuje se »Salzburger Lehrerhaus«. Slavnosti so se udeležili kardinal Katschthaler, dež. predsednik Schaffgotsch, dež. šolski nadzornik Behacker i. dr. Vsi so lepo slovesnost povelicali s primernimi nagovori.

Med analfabete se v statističnih naznanilih prištevajo ljudje od šestega starostnega leta dalje, ki so nevešči branja in pisanja. Ali bi ne bilo bolj primerno in pravično, če bi se za začetek in podlago tega štetja določilo 14. ali pa vsaj 10. leto? Za Kranjsko bi se potem sodba glasila veliko bolj ugodno, saj je znano, da se pri nas radi neugodnih krajevnih razmer začne šolska dolžnost marsikje z izpolnjenim sedmim, oziroma osmim starostnim letom.

Šolske slavnosti o 50letnici Slomškove smrti so se izvršile dne 24. septembra skoraj po vseh ljudskih, pa tudi po srednjih šolah s primernim počestitvjem Slomškovega imena. Predvsem se je odlikovalo c. kr. učiteljske v Ljubljani. Ravnatelj Črničev je poskrbel, da se je proslava vršila svečano in presrečno. Slavnostni govor je imel profesor Modic. Poudarjal je rodoljubje velikega škofa Slomška, ki je bilo osobito v tem, da se je neumorno trudil za narod. — Enako lep spored (deklamacije, petje in nagovori) so imeli pri Slomškovi slavnosti na I. državni gimnaziji v Ljubljani. Poleg ravnatelja dr. Požarja je govoril iskreno in navdušeno profesor dr. I. Debevec, ki je zbranim dijakom razložil Slomškove zasluge za slovenski narod. — Na slovesen način so praznovali Slomškovo 50letnico tudi gimnazijci v Kranju. Življenje in delovanje Slomškovo je dijakom opisal v zgovornih in značilnih besedah profesor dr. Iv. Pregelj. — Mladina šentjakebske osemrazrednice v Ljubljani se je 9. okt. po sv. maši zbrala v okrašeni dvorani »Mestnega doma« k Slomškovi proslavi. Učiteljica 8. b razreda, gđna. M. Šerc, je svoj govor spretno in umno prilagodila deklama-

cijam in popevcicam, ki so bile za slavnost določene. — Splošno moramo reči, da je bila misel, ki jo je sprožila Slomškova zveza, naj se obhaja spomin Slomškove smrti po vseh šolah, zelo srečna. Na tisoče mladih src se je vnelo za Slomškove ideale. — Čez 20.000 Slomškovih sličic in čez 2000 brošuric se je razdelilo med mladino. Naj bi Slomškova gorečnost za vero in dom našla med mladim naraščanjem splošno posnemanje!

Učiteljska izobrazba na Angleškem.

Na Angleškem se je začelo gibanje, ki hoče, da bi učiteljstvo vnekoliko bilo deležno visokošolske izobrazbe. Doslej so na ljudskih šolah poučevale večinoma učiteljice; sedanja vlada pa se trudi, da bi se ljudske šole oprijele tudi moške moči. Učiteljstvo na Angleškem je razdeljeno v tri vrste. V prvo vrsto spadajo učne moči, ki nimajo izpitov; imenujejo jih »Neizprašane pomožne učne moči«. Vsak državljan, vsaka ženska, ki je dopolnila 18. leto, pa se je o njeni sposobnosti prepričal državni šolski nadzornik, je doslej smela poučevati. Bile so povečem deklice, ki so se pripravljale na izpit. Vse to bo prenehalo z letom 1914., ko bodo odslovili vse take osebe, ako dotlej ne napravijo učiteljske preizkušnje.

V drugo vrsto spadajo »Izprašani podučitelji«. Pripraviška izkušnja ali pa sprejemna izkušnja za učiteljski seminar usposobi vsakoga, da sme poučevati na ljudski šoli kot podučitelj, ako je s to izkušnjo združil eno leto prakse.

»Izprašani učitelji« spadajo v tretjo kategorijo, ki so se usposobili na učiteljskih seminarjih. Kdor nima te izobrazbe, ne more postati »glavni učitelj«, ki je dokaj boljše plačan, nego ostalo učiteljstvo. Vsako prvo mesto na katerikoli šoli daje pravico do tega naslova.

Pripomnimo, da je sedaj prepran-dom, ki napravijo poseben izpit — namesto izpita za seminar — dovoljen vstop na vseučilišče. Večina novejših vseučilišč ima posebne oddelke v ta namen; imenujejo jih »Seminar-eksternate«. Za pedagoško vzgojo so nastavljeni posebni učitelji in učiteljice.

Slovstvo in glasba.

Planmässig geordnete Beispiele zum schriftlichen Gedankenausdruck für die Volksschulen und die Mittelklassen höherer Knaben und Mädchenschulen. Von Johannes Schneiderhahn. Zweite, vermehrte und verbesserte Auflage. Drei Teile. Freiburg und Wien 1912, Herdersche Verlagshandlung. Erster Teil: Unterstufe K 1-44; zweiter Teil: Mittelstufe K 1-80; dritter Teil: Oberstufe K 3—.

Knjiga, ki se je tekom 50 let razpečala v tisočih izvodih, je sedaj prirejena v novi obliki in obleki. Schneiderhahn je kot spreten veščak in metodik prilagodil Mezlerjeve »Musterbeispiele« sedanjim zahtevam in razmeram. V metodičnem oziru nudijo te tri knjige vse, kar zahteva zlata srednja pot med zastarelim naziranjem in med enostranskim hlastanjem po novosti. Vsestransko izvežban in poln navdušenja za vzgojo in pouk je uredil sestavitelj bogato snov kar najskrbneje tako, da bo ustrezno začetnikom in onim, ki so že dospeli do zaželjenega cilja. Vseh zgledov je skoraj 1400; gradiva dovolj za vse slučaje. Učitelj si bo s to knjigo prihranil mnogo zlatega časa ter mnogo truda in iskanja. — Kogar knjiga zanima, si jo more izposoditi v knjižnici »Slov. Učitelja«.

Zbirka slovenskih narodnih pesmi. Besede zapisal prof. dr. Debevec, harmoniziral in uredil Marko Bajuk, založila Katol. Bukvarna v Ljubljani. Cena K 1-60.

V tem zvezku je zbranega dokaj pristno narodnega blaga. Napevi so večinoma vzeti iz cerkniške okolice. Devet pesmi je za moški, 12 za mešan, 3 za ženski zbor.

Ecce sacerdos magnus. Kat. Bukvarna v Ljubljani je oskrbela II. natis treh četverglasnih zborov Foersterjevih, ki se pojó ob priliki škofovega dohoda na birmovanje. Cena 60 vin.

Katalog des k. k. Schulbuchverlages in Wien 1912. I. Teil: Lehrtexte und Lehrmittel. Wien im Juli 1912. — Seznam, ki ima vse najnovejše šolske knjige c. kr. šolske založbe, smo uvrstili

v knjižnico »Slov. Učitelja«. Kdor se zanima zanj, mu je na razpolago.

Molitvenik Večno življenje v novi izdaji je po obliki izpremenjen in po vsebini pomnožen. Liturgičnih maš je zdaj štirinajst, prej so bile samo tri. Molitve, ki jih molijo mašniki o najlepših praznikih, se morajo vsakemu priljubiti zavoljo globokih in svetih misli. So sicer težke, a posebe poučenim vernikom in izobražencem bodo dosegljive. Poseben navod pred tretjo mašo in citirane strani pri posameznih mašah bodo uporabo olajšale. Če se bodo komu zdele pretežke, naj primerja hvaljeni in iz Rima priporočani Schottov molitvenik »Das Gebetbuch der Kirche«. Koliko lažja bo uporaba v slovenski prireditvi! Seveda, za otroke to ni. — Da je molitvenik moral sprejeti nanovo potrjene litanije sv. Jožefa, je samoumevno. — Sprejete so tudi tiste molitve za Marijine družbe, ki jih udje molijo vsak dan in pri navadnih shodih. Dijaškim kongregacijam bodo zadostovale. Ustrezno bo pa tudi drugim udom, ki bodo včasih zavoljo pesmi ali cerkvenih molitev vzeli seboj »Večno življenje« namesto »Družbenika«. — Nova molitev za kesanje je postavljena na stran 34 in na svojih mestih (pri večerni molitvi in pri obredu za spoved) je povedano, kje naj se nova poišče. Pod črto stoji opazka: Moli katero molitev hočeš, samo skrbí, da boš eno prav gotovo znal na pamet. — Tudi namesto »Hvaljen bodi Jezus Kristus« je tiskano »Hvaljen Jezus«. Seveda pride to tudi v prihodnjo izdajo šolskega molitvenika. — V cerkvenem letu je marsikje kaka misel boljše povedana. Magnificat v latinskem in slovenskem besedilu je od tam prestavljen med molitve za Marijine družbe. — Pri prazniku presv. R. T. je krasen nov sestavek »Gospod te kliče . . .«. Kdor bo nekolikokrat to bral pred sv. R. T., bo tudi sam iz lastnega srca molil k presv. Evharistiji in dejansko obujal najlepše čednosti. — Privzet je pasijon sv. Mateja. Kako primerno je, da damo ljudstvu berilo o Jezusovem trpljenju, pač ni treba naglašati.

Te velike izpremembe, izmed katerih so bile nekatere potrebne, so seveda bile možne le tako, da se nova izdaja po straneh več ne strinja s prejšnjimi. Toda katehetom bo zdaj bolj ustrezno, ker se zdaj ta molitvenik še lažje rabi obenem s šolskim. Zdaj sta namreč oba molitvenika do tretje maše po straneh enaka, potem pridejo vmes liturgične maše, od sv. birme dalje do litanij vseh svetnikov pa je molitvenik vedno ravno za 100 strani večji. Od strani 320 do 528 je seveda zopet razlika.

Molitveniku ceno nastaviti nižje kot doslej, ne bi bilo mogoče, tudi če se ne bi bil povečal. Še nasprotno: nekoliko lažje se bo izhajalo, če se uresniči upanje, da se ga bo odslej veliko več prodalo.

Oblika ni trpela zavoljo povečanja, ker je tanek, pa vendar močan papir omogočil, da je zdaj molitvenik za celo tretjino tanjši.

Vredno je tudi pohvaliti, da je molitvenik veliko pridobil z novimi slikami križevega pota. Kaj takega slovenski molitveniki še niso videli: fotografično posnete slike res umetniškega križevega pota (G. Fugelovega).

O cenah in oblikah glej na platnicah.

—e—
Alois Kunzfeld, **Naturgemäßer Zeichen- und Kunstunterricht**. Wien 1912. Gerlach & Wiedling. C. kr. naučno ministrstvo je izdalo nove učne načrte za risanje, ki se bo po njih že letos treba ravnati. Na podlagi teh načrtov je izdelal profesor A. Kunzfeld, ki je bil prvotno tudi ljudski učitelj, kažipot za starše, otroške vrtnarice, učitelje, ki se hočejo umetniško vzgojiti. Vse delo bo

obsegalo pet zvezkov. Doslej sta izšla prva dva (K 3— in K 4'80), ki na podlagi otroških risb kažeta, kako je uravnati ta pouk, da je moč doseči dobrih uspehov, kako je treba otroke navajati, da svoje predstave z risanjem izražajo itd. Celotno delo bo veljalo 27 K in si ga bodo posamezni učitelji le težko oskrbeli; pač pa naj bi si ga naročile vsaj večrazredne ljudske šole. —a—

Dr. Otto Willmann: **Aus Hörsaal und Schulstube**. Gesammelte kleinere Schriften zur Erziehungs- und Unterrichtslehre. Zweite, stark vermehrte Auflage. Gr. 8°. (VIII. u. 424 S.) Freiburg & Wien. 1912. K 5'52; geb. in Lwd. K 6'72.

Znani vseučiliški profesor dr. O. Willmann, ki se je proslavil že z mnogimi znanstvenimi, pedagoškimi in modroslovnimi spisi, je oskrbel drugo, pomnoženo izdajo svoje knjige »Aus Hörsaal und Schulstube«. Delo obsega 48 sestavkov in obravnava, ki so razdeljene v štiri poglavja: I. Zur allgemeinen Erziehungs- und Unterrichtslehre. II. Zur Lehre von der didaktischen Formgebung. III. Zur Lehre von der didaktischen Technik. IV. Zur Lehre vom Bildungswesen. (S o z i a l p e d a g o g i k.) — Vsi sestavki so kakor zdravo, dragoceno sadje z vzgojeslovnega drevesa ter kažejo globoko razumevanje, nežno srčno oliko, pa bogato praktično izkušnost avtorjevo. Knjigo preveva vseskozi krščansko-verski duh, zato jo lahko priporočamo vsem, ki se pečajo z vzgojnimi in šolskimi vprašanji, učiteljem ljudske in drugih šol. To Willmannovo delo je res zakladnica temeljitega znanja in praktičnih nauk.

„Slovenski Učitelj“ izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 4 K. (Naročnina in članarina za „Slovensko zvezo“, oziroma za „Društvo slov. katehetov“ 5 K.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema: **Uredništvo „Slovenskega Učitelja“ v Ljubljani.**

Urednika: **A. Čadež**, katehet v Ljubljani; **J. Novak**, c. kr. šolski nadzornik v Kočevju.
Tiska Katoliška tiskarna. — Oblastem odgovoren **Ivan Rakovec**.

Razpis učiteljskih služb.

V logaškem okraju: Učno mesto na štirirazredni ljudski šoli v Grahovem ter učno mesto učitelja na enorazrednici v Babinem polju do 20. oktobra.

V krškem okraju: Po eno učiteljsko mesto na štirirazrednici v št. Jerneju, na trirazrednicah v Veliki Dolini in v Sv. Križu pri Kostanjevici, ter na dvorazrednici v Čatežu do 10. novembra. — V Krškem sta razpisani na ondotni petrazrednici dve učiteljski mesti, prvo do 20. oktobra, drugo do 10. novembra. — V št. Rupertu eno učiteljsko mesto na ondotni trirazredni šoli do 20. oktobra. Pripomni se, da se bodo za št. Jernej in za Krško (za mesto, ki je razpisano do 10. nov.) vpoštevali le moški prosilci. —

Na šestrazredni ljudski šoli v Radečah je nanovo razpisano mesto za moške prosilce. Prošnje, vložene ob prvem razpisu, se bodo vpoštevale. Rok 11. november 1912.

V novomeškem šolskem okraju: 1. Nadučiteljske službe na dvorazrednicah Ambrus, Dobrnič, Podgrad in Dol. Karteljevo; 2. služba učitelja-voditelja na enorazrednici na Selih pri Šumberku; 3. po ena učiteljska služba na dvorazrednicah v Podgradu in Dol. Karteljevem in na trirazrednici v Stopičah. Prošnje do 12. novembra 1912.

V črnomaljskem okraju: Nadučiteljska služba na dvorazrednici v Starem trgu (vnovič) do 1. novembra.

Gg. veroučiteljem, ki so letos prvič nastopili težavno službo ljudskošolskih katehetov, nujno priporočamo:

Podrobni načrt za poučevanje veronauka na ljudskih šolah. (Dodatek: Po-

drobni načrt za ponavljalne šole.) — Uredil A. Čadež. Izdalo »Društvo slovenskih katehetov«. Dobiva se v Katoliški Bukvarni. Cena 80 vin.

Molitvenik Večno življenje

je v novi izdaji jako p o m n o ž e n. Zdaj ima šestnajst maš, vse potrjene litanije, molitve za Marijine družbe, pasijon sv. Mateja, navod za premišljevalno molitev pred sv. R. T., liturgični pouk in molitve za cerkveno leto, mnogo liturgičnih tekstov, ki se pojó tudi v latinščini. Križev pot ima fotografično posnete slike slovečih Fuglovih slik. Oblika molitvenika je zavaljo tankega papirja, pravilne velikosti in lepe vezave mnogo bolj prikupna, kot v prejšnjih izdajah; vkljub temu, da ima molitvenik

zdaj 8 + 528 strani, je debel s platnicami vred le poldrugi centimeter. V nadi, da se bo ta izdaja hitro razprodala, se je postavila za zdaj še prejšnja nizka cena. V platnu z rdečo obrezo stane 1 K 20 vin.; v peğamoidu z zlato obrezo 1 K 60 vin.; dobe se odslej tudi vezave v najfinejšem chagrinu, s svilenimi trakovi in v nožnicah, in sicer z gibljivimi platnicami 2 K 50 vin., z mehkiimi 3 K. — Gg. katehetom, ki naroče najmanj 10 izvodov, se daje proti takojšnjemu plačilu 15% popusta.

Podružnica »Slomškove zveze« za kranjski in radoljiški okraj bo imela pri-

hodnje zborovanje na Jesenicah v ondotnem Domu dne 19. nov. ob 1. uri pop.

